

FRA DET GAMLE GRØNLAND

AVISERNE FORTÆLLER

Af lærer *Frantz Kjærum*

I.

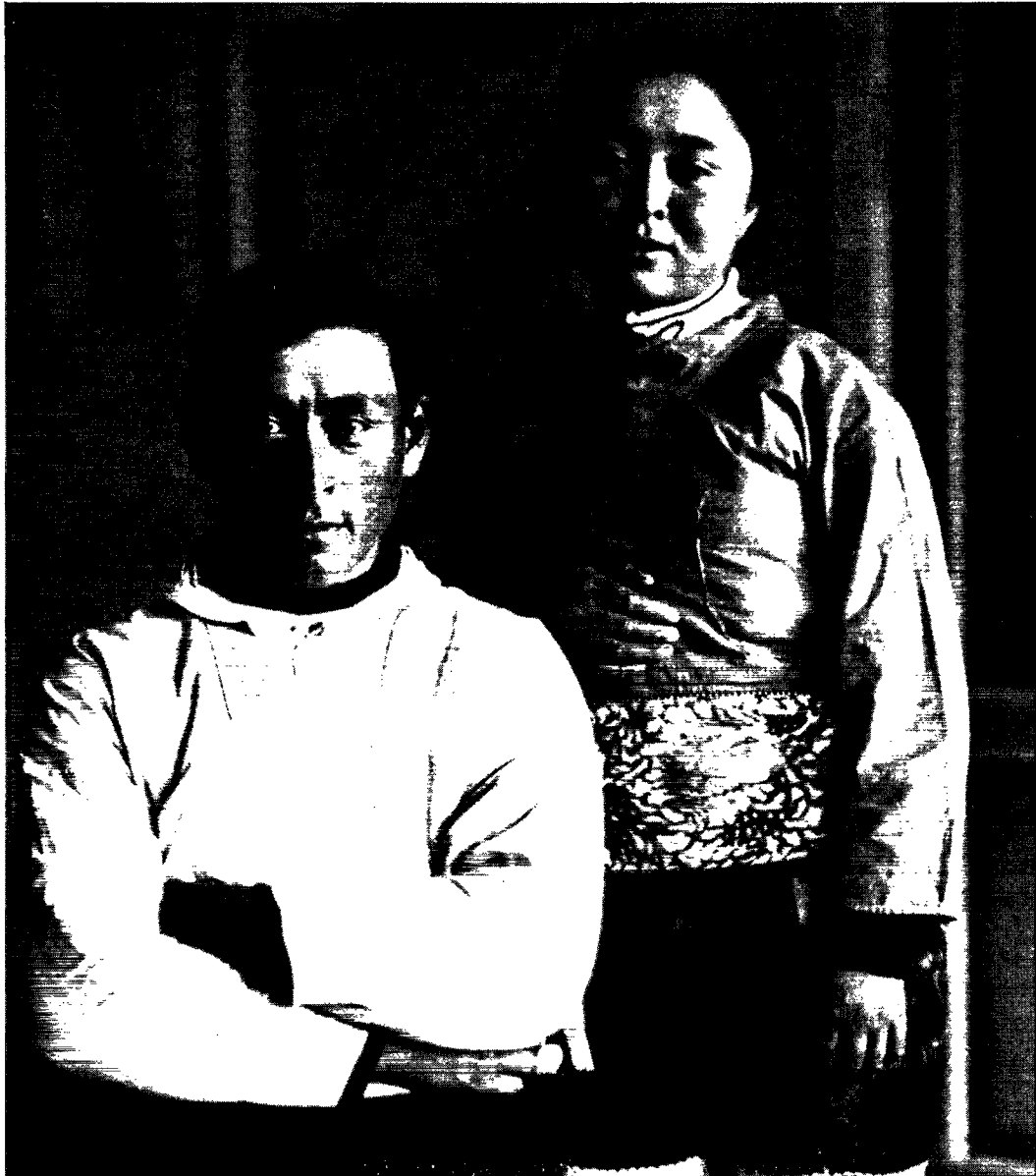
Grønland har altid været godt avisstof, således også i forrige århundrede. Da tidligere tiders efterretninger fra Grønland kun var yderst sparsomme, og da livet i den fjerne nordlige koloni havde et mystisk skær over sig, ofrede aviserne gerne spalteplads på beretninger derfra. Det var godt læsestof. For os i dag bliver disse beretninger levende historie. Avisernes skildringer af store og små hændelser giver os indblik i livet, som det formede sig i det grønlandske samfund.

Kjøbenhavnerposten fra marts 1832 indeholder følgende bryllupsbeskrivelse fra Sukkertoppen i 1813. Beretningen skyldes den daværende kolonibestyrer Olrik samme steds.

„Så snart isen tillod det, var jeg færdig at forlade Sukkertoppen, hvor jeg havde været i 11 år, for, efter inspektørens egen tilskyndelse, at overtage bestyrelsen af Julianehåb, der er en af landets vigtigste kolonier. Netop på springet til at begive mig på rejsen, fik jeg et særegent hverv. En vakker grønlanderinde, 24 år gammel, ferm i sit arbejde og meget duelig for en rask fanger, fik meget lyst til at få sig en mand, men da den qvindelige delicatesse ikke ret vel tillod hende at skyde breche i en mandspersons hjerte, henvendte hun sig til mig for at få sin tilbøjelighed gengældt hos een af tvende, hun fornemmelig havde udset til at fanges i hendes garn.

Hun bad mig nu fri for sig, hvilket jeg med fornøjelse påtog mig, da jeg retvel kendte hendes skødesynd. Til hvem hendes kærlighed egentlig stod, hørte der, formedelst en gammel stedmoders påpasning, kunster for at få at vide, men ved en hurtig hvisken i forbifarten og ved hjælp af øjensprog forstod jeg snart, at det var en vis hr. Levin. Denne unge fyr skulle afrejse næste morgen, så jeg måtte skynde mig at slå hovedet på sømmet. Jeg lod kateketen og Levin kalde til mig, og forestillede den første, at pigen, jeg nu ville give bort, var flink, og at det var en synd, hvis hun længere skulle vansmægte, da hun derved alt for tidlig ville miste sin forgyldning. „Det forstår sig,“ svarede kateketen.

Levin forklarede jeg nu, at commers med pigerne ej passede sig for ham, der, som en duelig erhverver, kunne føde kone og børn. Han burde erindre sig, at

*Grønlandsk ægtepar fotograferet i Godhavn 1931,
altså godt 100 år efter det i artiklen omtalte grønlandske bryllup.*

Copyright: Arktisk Institut

frugterne af hans slid og slæb nu ikke kom ham selv til gode, da han ikke selv kunne tilberede sine skind eller sy sine egne klæder eller overtrække sin kajak, endnu mindre tillægge sig en konebåd eller et telt; men forklarede jeg nu, du kan forskaffe dig disse herligheder, når blot du fører din egen husholdning. „Hør Levin,

gift dig *nu* eller aldrig.“ - „Jeg har altid haft lyst til at gifte mig,“ svarede Levin, „men altid har noget hindret mig.“ - „Har du en brud til mig, så er jeg klar.“

„Kender du pigen Juliane?“ spurgte jeg.

„Ap, hille minsandten, kan jeg få hende, hun er efter min smag,“ svarede Levin.

„Hende skal du få, det lover jeg dig, men det vil jeg sige dig du nattejæger, at ligesom hun ikke bliver surøjet ved dig, bliver du det heller ikke ved hende. Jeg kender hende ret godt. I to har intet at lade hinanden høre.“

„Hun skal intet høre fra mig, og får jeg hende, skal jeg føre et ordentligt liv,“ gentog Levin.

Efter tilsigelse mødte nu Juliane, som, på gentagne spørgsmål, om hun ville gifte sig med Levin, intet svarede, men forstilte sig, som om dette tilbud var ganske uventet, så at ingen kunne mærke hendes list. Jeg måtte tilsidst bruge mit gamle kneb, nemlig anmode Levin om at række hende hånden, hvilken hun greb med begge hænder, og jeg slog over som vidne på forlovelsen, hvilken i dette land ikke varer ret længe. Lange forlovelser er også pinagtige og mere til skade end til gavn. -

Forlovelsestiden bestemte jeg til to timer, den ene nemlig til at sætte hårtoppen i stand, hvortil der hører megen tid. Den anden til at arrangere det øvrige pynt, som hos hende ikke var ueffen, da hun var en god syerske.

I kolonibestyrerens beretning finder vi følgende beskrivelse af brudens klæde-
dragt:

„Julianes påklædning ved vielsen vil jeg ikke forbigå, da den var ganske national. Jeg vil altså beskrive den fra top til tå. Et vist kar med sine ingredienser var højest nødvendig til hovedhårets indbalsamering, og hårtoppens suffisante glatning. Denne top indsvøbtes med flere klude, og prydede hos hende, som jomfru, med den falske røde farve i silke eller uldbånd. Panden omgjordes med et tørklæde i hvilket endelig også måtte findes noget rødt. Pelsen hos denne jomfru, som hos alle sådanne, var snæver - (hos en kone med et barn derimod meget rummelig med amaut, og i en sådan sidder undertiden et barn på to år, stundom med en tobakspibe i munden og spytter sin moder langt ned af halsen). - Bag i denre pels var en hætte, der kan bruges som hue eller lomme, til at gemme tørklæde eller tobaksdaase i, også til adskillige rasperier, ligesom vore tyvekåber. Pelsen havde en rund klap fortil og en meget spids klap bagtil, og på siderne række den ikke længere, end at man godt kunne se de bare lænder, hvilke i hård kulde dækkes med tørklæder. Brudens pels var forneden rundt om behængt med glasperler af forskellig kulør. Pelsen var også forsynet med perler på sådanne steder, hvor sligt dingeldangel kunne anbringes. - En sådan pels i sin rigtige pynt kan koste 30 Rbdlr., hvilke en grønlander ikke kan forskaaffe. - Benklæderne pyntede med sam-

me pirater og af smukke spraglede skind, ligesom pelsen, rækkede ikke ganske ned til knæene, fordi støvlerne syes så lange, fordi de ovenfor knæene kunne puttes ind under og bindes ved gennemtrukne skindremme. Hendes støvler var røde og foran knæene påsyede noget stads, der løb perpendikulairt ned til fodspidsen. De var ret nette, men havde en styg facon, hvorfor hun også havde ben så tykke som Lehmanns elefant.“

Bryllupsmiddagen.

„Efter velforrettet vielse blev der anrettet et æde og sladremåltid, bestående af flere retter, og på så mange couverter, som huset kunne rumme på briks og gulv. Den første ret bestod i en halvfrossen sælhundeskrotte, der blev slæbt ind på det skidne gulv. Den anden ret bestod af nogle gamle harske lodder, der dyppedes i tygget spæk. Den tredie ret var indholdet af en gammel rensdyrmave fra i fjor, som nu blev omrørt med nogle indskrumpede krækkebær og besprængt med sovs af tygget sælspæk. - Denne ret lægges der meget vægt på, og den spises med træskeer eller muslingeskaller. - Den fjerde ret var en egen tangart, som afvaskedes i ferskt vand, og der, som en slags salat ikke smager så ilde. Til alle disse retter, hører der ikke videre drikkevarer, end den ægte champagne, der flyder fra fjeldene ned i den ferske sø.

Alle havde nu spist sig mætte i disse kostelige retter, og man sladrede derefter videre i en rum tid, for ikke efter endt måltid at vise den uhøflighed straks at gå bort. Endelig gik gæsterne, og man slog sig til ro på en hård briks, med pels og benklæder under hovedet, og et tæppe, der enten består i et, hos Handelen købt, mølædt tæppe, eller i en del sammensyede fugle og rensdyrskind over sig.

Slutningen på hele bryllups-comertsen blev, at jeg fik mange taksigelser for min flid med at have fremvirket to hoveders forening under eet tæppe.

Vil man nu rynke på næsen over denne beskrivelse af bryllupsmiddagen, så må disse rynker formere sig til endnu flere, når man vil beskrive deres daglige uhumске føde af rådden fisk, der ved hjælp af millioner af orme, flytte sig selv, eller af forslidte støvler, konebådsstrimler som var blevet tilovers ved sligt et fartøjs overtrækning, kort sagt af alle slags ragerier, som en hund hos os ikke ville lugte til. Men en lykke for nationen er det, at alskens slags er dem velmagende, thi ellers ville nød og mangel undertiden anrette en rasende ødelæggelse.“

Ovenstående folkloriske fremstilling af et særegent grønlandsk bryllup har sin værdi i dag, da mangt og meget af gamle skikke er glemt. Kolonibestyrerens skildring er fornøjelig, men enkelte steder lyser det dog frem, at forholdene dengang ikke ligefrem har været idylliske for befolkningen. De lykkelige gamle dage hører sikkert for Grønlands vedkommende som for Danmarks kun hjemme i romantiske beretninger eller hos folk, som har glemt trængslerne.